

MEHMET SOLAK

KİTAP NEYİMİZ OLUR?

Doğrudan soralım: Kitap en iyi dostumuz mudur?

Sözü hiç uzatmadan cevaplayalım: Hayır!

Kitabın dost olmadığı muhakkak. Dost değilse nasıl en iyisi olabilir ki zaten.

Peki dost değilse nedir?

Sadece, evet sadece, kitap.

Kitabı sadece kitap olarak algılamak, onu değersizleştirmek midir? Kesinlikle hayır. Aksine, bir şeye olduğundan daha fazla anlam yüklemek onu anlamsızlaştırmaktır. Zira mükemmelleştirmek de bir nevi değersizleştirmek değil midir?

Hayatımızı anlamlandırırken pek çok varlıkla ve nesneyle ilişki kurarız. Varlıklarla ve nesnelere kurduğumuz ilişki biçimimiz, onları algılayış tavrımızın sonucudur. Bu algılayışımız, sadece onları anlamlandırmamızı değil, kendimizi de anlamlandırmamızı mümkün kılar. Bu bağlamda önemli olanın bizim tavrımızdan başka bir şey olmadığı açıktır. Çünkü varlıklar ve nesnelere, bizimle ilişkileri boyutunda varlık kazanırlar. Onlara gerçeklik kazandıran insandır yani. Aslında bu gerçeklik de; asıl gerçeklik değil, sanal gerçekliktir; sınırları bizimle bağımlı bir gerçeklik. Diğer yandan, bir varlığın ya da bir nesnenin insanla ilişkilenebilmesi, onun asıl gerçekliğine hanel getirmez. Çünkü bizim gerçekliğimiz, tüm alemin gerçekliği değildir.

İşte, kitap da bu gerçeklik dışında olamaz. Kitaba yüklediğimiz anlam, kendimizi tanıma ve tanımlama biçimimizi ele verir. Kendimizi tanımlama biçimimiz başka varlıklarla ve nesnelere olan ilişkimizin boyutlarını belirler. Yani, varlıkları ya kendimize göre konumlandırır; yahut kendimizi onlara göre ayarlarız. Bu konumlandırma ve ayarlama sürecinde kitabın yeri konumlandırma kategorisi değildir. Konumlandırma, iki insan arasında mümkündür çünkü. Dostluk da iki insan arasındaki ontolojik bağ değil midir? Bir insanın, bir başka insanla kurması gereken ilişkiyi / bağı, bir nesneye indirgemesi en başta kendine haksızlıktır. Elbette kitaba da. Kaldı ki, kitabın insanlaştırılması, nesneleştirilmesi kadar gereksiz ve anlamsızdır. Birileri idealize ederken başka birileri de bayağılaştırılmaz mı hep.

Evet, alelâde bir nesne de değildir kitap. Ayna neyse kitap da odur insan için: Kendisiyle yüzleştiği yegâne yüzü. Hem yazar için bir yüzleşmedir bu hem de okur için. Herkesin kendi payına düşenden fazlasını alamadığı bir yüzleşme...

Dostumuz kim olduğumuzun işaretidir; ama bir başka ben'dir yine de; yani sen. Diğer bir deyişle öteki. Kitapsa öteki olamaz. Olsa olsa, ben ile sen arasındaki bağ olur. Bu bağın da göreceli ve değişken yapılı olduğunu bilmem söylemeye gerek var mı?